

"Fransen en Britten zetten België onder druk"

Generaal Raoul Van Overstraeten, militair raadgever van Leopold III, herschikt finaal wat troepen om Duitsland duidelijk te maken dat België neutraal is en blijft.

KOS

Mei 1940. Duitse gemotoriseerde militairen in een straat in Kopenhagen, bij de inval in Denemarken.

Getty Images

Terwijl op 4 maart 1940 de ministerraad in ons land de nieuwe defensiestrategie van generaal Van Overstraeten goedkeurt, worden in Londen en Parijs plannen gesmeed voor een offensief in Noorwegen. Maar Hitler is sneller. Daarop willen de Fransen en Britten ons land binnen trekken.

TEKST: ERWIN VERHOEVEN
FOTOREDACTIE: BART LEYE

Fransen en Britten willen noch kunnen begin 1940 in het offensief gaan aan het westelijk front. Bij de Fransen bestaat wel al enige tijd de idee om in het hoge noorden de Finnen te gaan steunen. Die zijn in november 1939 aangevallen door de Sovjet-Unie en bieden moedig weerstand. Om die operatie te kunnen uitvoeren, moeten de Franse troepen door het neutrale Noorwegen. Datzelfde Noorwegen interesseert ook de Britse minister van Marine, Winston Churchill. Churchill is bij het uitbreken van de oorlog opgenomen in het kabinet van premier Chamberlain. Hij wil meteen in actie treden tegen Hitler en weet dat Duitsland voor honderd procent afhankelijk is van de invoer van Zweeds ijzererts. In de winter wordt dat via de Noorse havenstad Narvik verscheept. Als de Britse marine die route kan afsnijden, brengt ze de Duitse oorlogsmachine een zware klap toe.

Hitler besluit - na een incident

waarbij een Brits schip het Duitse bevoorradingschip Altmark achtervolgt tot in de Noorse wateren - dat hij het niet zover zal laten komen. Op 19 februari geeft hij bevel een invasie in Noorwegen en het 'in de weg liggende' Denemarken voor te bereiden. In de ochtend van 9 april gaat het Duitse leger tot actie over.

Ontslag Chamberlain

De wat wereldvreemde Denen bieden geen verzet. Noorwegen is een ander paar mouwen. De Duitsers landen er in verscheidene kusthavens. Oslo wordt ingenomen door parachutisten. Hier en daar bieden de Noren fel weerstand. Elders, zoals in het strategische Narvik waar de garnizoenscommandant een medestander is van de Noorse fascist Vidkun Quisling, wordt geen schot gelost. De Engelsen en de Fransen komen de Noren te hulp. Maar hun expeditieleger is klein en heeft zeer veel tijd nodig eer het op de Noorse kust landt. De eenheden moeten al vlug weer inschepen. In Groot-Brittannië barst de kritiek los op de manier waarop de regering de oorlog voert. Dat zal begin mei 1940 leiden tot het ontslag van premier Chamberlain en de aanstelling van Winston Churchill.

De Duitse invasie in Scandinavië wordt in ons land met argusogen gevolgd. Daar is een goede reden voor. De dubbele aanval is op 3 april aangekondigd door onze militaire attaché in Berlijn, kolonel Georges Goethals. Die heeft het uit de 'gebruikelijke bron'. Dat is zijn Nederlandse collega Bert Sas, die op zijn beurt is ingelicht door een anti-nazi binnen de Duitse inlichtingendienst Abwehr, kolonel Hans Oster. Oster heeft er ook bij verteld dat de Duitse inval in België en Nederland voor "drie à vier dagen later" is.

Uit bed gebeld

Minister Spaak wordt door de Franse en Britse ambassadeurs gevraagd om hun troepen in het land te laten. Zijn wedervraag: "Met welk doel?".

Photo News

Zodra de Duitsers aanvallen in Scandinavië, brengt Nederland zijn leger in staat van alarm. De Belgische militaire inlichtingendienst merkt echter geen noemenswaardige activiteit op langs de Duitse kant van de grens. Integendeel, het lijkt er zelfs op dat er wat troepen zijn weggehaald. Generaal Van Overstraeten, militair raadgever van koning Leopold, vreest daarentegen dat de Fransen en Britten wel eens van de gelegenheid zouden kunnen gebruikmaken om in het westen - en door België - in het offensief te gaan. Hij zit er niet ver naast.

In de nacht van 9 op 10 april wordt minister van Buitenlandse Zaken Paul-Henri Spaak uit zijn bed gebeld door de ambassadeurs van Frankrijk en Groot-Brittannië. Hun boodschap is duidelijk: de dreiging van een Duitse aanval is nu groter dan ooit, het is beter om de Britse en Franse troepen preventief ons land binnen te laten. Spaak zegt niet veel. Tenzij: "Met welk doel?" De Franse ambassadeur is op dat punt niet gebriefd en stamelt wat. "De vraag van Spaak", zo laat de Britse ambassadeur meteen aan Londen weten, "opent wel perspectieven". Indien de Fransen en de Britten een vooruitgeschoven stelling aan het Albertkanaal innemen, zou er te praten vallen.

Spaak zet ondertussen premier Pierlot, minister van Landsverdediging Denis, de secretaris van de koning Robert Capelle en twee topambtenaren uit hun bed. Ze beslissen unaniem om niet op het Frans-Britse voorstel in te gaan. Generaal Van Overstraeten herschikt gedeeltelijk het militaire dispositief. Hij stelt troepen op in Henegouwen en in de regio Halle- Vilvoorde. Niet zozeer omdat hij echt vreest dat de Fransen en Britten de daad bij het woord zullen voegen, maar eerder als signaal naar Berlijn: België is en blijft neutraal.

Geen engagement

Toch geven de Fransen en de

Britten op die 10de april niet meteen af. Na overleg tracht de Franse opperbevelhebber Maurice Gamelin Brussel te overhalen met de mededeling dat, indien de Belgen nu de deur openzetten, hij "al het mogelijke" zal doen om op te rukken tot aan het Albertkanaal. "Gelieve voor 16 uur te beslissen." De boodschap komt via zijn persoonlijke verbindingsofficier. Ook de Belgische militaire attaché in Parijs, generaal Delvoie, seint twee uur later een telegram naar Brussel. Dat is al iets minder overtuigend: "Antwoord van Gamelin. Hij zal al het mogelijke doen. Maar het echt beloven zou niet eerlijk zijn."

Het verandert allemaal niet veel meer aan de zaak. De Belgische beslissing wordt niet meer herroepen. Nu een beroep doen op de geallieerden zou Hitler een perfect excuus bieden om ons land aan te vallen. En de laatste zin uit het telegram van generaal Delvoie geeft aan dat het sop de kool niet waard is. Het Belgisch leger zou en zal er aan het Albertkanaal alleen voor staan om de eerste schok op te vangen. Generaal Van Overstraeten hoeft niks meer te wijzigen aan zijn plannen.

Duitsland valt Denemarken en Noorwegen aan

Frankrijk en Groot-Brittannië willen 'preventief' in ons land binnen, nu de Duitse dreiging groter dan ooit is

België weigert omdat een toezegging Hitler het perfecte excuus zou bieden om ons land aan te vallen